

О.В. Чернадчук, Сумський державний університет

ЩОДО ПИТАННЯ ПРАВОВОЇ ЯКОСТІ ЗАКОНУ УКРАЇНИ “ПРО ДЕРЖАВНИЙ БЮДЖЕТ”

Виходячи з особливого значення Закону України “Про Державний бюджет”, слід зазначити про важливість існування в бюджетному праві категорії “правова якість закону про Державний бюджет України”. Так, В.Д. Чернадчук, у своїй монографії “Стан та перспективи розвитку бюджетних правовідносин в Україні” виділяє як складові правової якості Закону України “Про Державний бюджет” такі його властивості: матеріально-правові, процесуально-правові та техніко-юридичні.

Як зазначає В.Д. Чернадчук, матеріально-правові властивості є властивостями правової легальності змісту закону про бюджет, тобто ті властивості, що відображають відповідність прийнятого закону нормам, які визначають компетенцію законодавця, відповідність норм закону про бюджет Конституції України, а також Бюджетному кодексу України (далі – БК України). Зрозуміло, що саме матеріально-правова якість закону є невід’ємною передумовою якісної реалізації норм, що в ньому містяться, та досягнення соціальної мети, на виконання якої цей закон і був прийнятий. На жаль за всю історію сучасної України не було прийнято жодного закону про Державний бюджет, який би в матеріально-правовому сенсі міг претендувати на високу оцінку.

Пункт 5 ст. 7 БК України встановлює принцип обґрунтованості, за яким бюджет формується на реалістичних макропоказниках економічного і соціального розвитку держави та розрахунках надходжень до бюджету і витрат бюджету, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил. На практиці цей принцип практично відсутній, оскільки в більшості випадків підхід уряду як органу, що готує проект бюджету, та парламенту, що приймає закон про бюджет, виявляється занадто політизованим, і, як наслідок, багато показників та нормативів, що містяться в законі, не відображають реалії. Це призводить до неможливості виконання бюджету та породжує необхідність внесення змін, що негативно впливає на той соціальний ефект, який очікується.

Іншим, на наш погляд, серйозним недоліком є практика внесення змін нормами, що містяться в законі про Державний бюджет України, до інших законів України. Аналіз норм БК України (як діючого, так і нового) дає повний перелік норм, які повинні міститися в законі про Державний бюджет України, та окреслює межі правового регулювання. На практиці ж через прийняття закону про Державний бюджет вносяться зміни до інших законів України, що виходить за межі предмета правового регулювання закону про Державний бюджет України. Крім того, в більшості випадків зміни, що вносяться до інших нормативно-правових актів через прийняття закону про

Державний бюджет, є заздалегідь неправомірними, та, як наслідок, визнаються Конституційним судом України неконституційними.

Третім недоліком є наявність норм, що протиречать іншим діючим законам України. Так, відповідно до ст.1 Закону України “Про систему оподаткування” встановлення і скасування податків і зборів (обов’язкових платежів) до бюджетів та до державних цільових фондів, а також пільг їх платникам, здійснюються Верховною Радою України, Верховною Радою Автономної Республіки Крим і сільськими, селищними, міськими радами відповідно до цього закону, інших законів України про оподаткування. Отже Закон України “Про систему оподаткування” чітко говорить про неможливість будь-яких змін до податкової системи в обхід цього закону та інших законів про оподаткування. На жаль на практиці законами про Державний бюджет України вносилися зміни до податкового законодавства, що суперечить загальним принципам та нормам.

Це тільки поверховий аналіз матеріально-правової якості закону про Державний бюджет. Завдяки своїм особливостям закон приймається кожен рік новий, але кожен наступний містить у собі або ж недоліки попередніх, або ж свої “новели”. Безумовно, питання правової якості закону про Державний бюджет є на сьогодні актуальним та потребує більш глибокого фундаментального вивчення.